

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΠΑΖΑΡ ΧΑΜΑΜ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΠΑΖΑΡ ΧΑΜΑΜ

Η παρούσα μελέτη αφορά την ανάπλαση του περιβάλλοντος χώρου του Οθωμανικού μνημείου Παζάρ Χαμάμ που βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης στην διασταύρωση των οδών Β.Ηρακλείου και Κομνηνών.

Το Παζάρ Χαμάμ, «Λουτρό της Αγοράς» οικοδομήθηκε ως αφιέρωμα του Χαλίλ Αγά, αξιωματούχου του χαρεμιού της Πύλης, λίγο πριν το 1500 στο κέντρο της εμπορικής περιοχής κοντά στα παραθαλάσσια τείχη και ήταν γνωστό και ως Γιαχουντί Χαμάμ (Λουτρό των Εβραίων) γιατί η περιοχή αυτή ήταν εβραϊκή συνοικία.

Το χαμάμ ήταν διπλό (χρησιμοποιούνταν και από άνδρες και από γυναίκες) και ήταν σε χρήση ως το 1912, ενώ στην πυρκαγιά του 1917 υπέστη σοβαρές ζημιές.

Στα νεότερα χρόνια, από το 1948 και μετά, προστέθηκαν στην περιοχή, από την πλευρά της Β. Ηρακλείου, ανθοπωλεία (Λουλουδάδικα), τα οποία εξακολουθούν να υπάρχουν, ευτυχώς, όμως, δεν εφάπτονται πλέον στο μνημείο.

Μεγάλες επεμβάσεις επισκευής έγιναν στο μνημείο κατά τον 19 αιώνα, οι οποίες στην ουσία επιβάρυναν το κτίριο. Αρχαίο υλικό αρχιτεκτονικών μελών από τα ρωμαϊκά, παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά κτίρια έχει χρησιμοποιηθεί, τόσο στην αρχική οικοδόμηση του κτιρίου όσο και στις επισκευές του.

Ως διπλό λουτρό, έχει τη χαρακτηριστική οθωμανική αρχιτεκτονική με τις βυζαντινές επιδράσεις στο σύστημα κατασκευής και δόμησης, με πλούσιο εσωτερικό διάκοσμο από σταλακτίτες και σταμπωτές διακοσμήσεις στο κονίαμα και με ενδιαφέρουσες κατασκευαστικές λύσεις. Είναι θαμμένο περί τα δύο μέτρα στο έδαφος και είχε μέχρι πρόσφατα κλεισμένες τις κύριες όψεις του από προκτίσματα τα οποία απομακρύνθηκαν.

Η περιοχή αποτελεί χαρακτηριστικό τμήμα του ιστορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης και ιδιαίτερα της περιοχής της αγοράς,

Κατά τη δεκαετία του '90 και στα πλαίσια του Πιλοτικού Προγράμματος Ανάπλασης του Ιστορικού Κέντρου της Θεσσαλονίκης παράλληλα με τις εργασίες αποκατάστασης του μνημείου, πραγματοποιήθηκαν παρεμβάσεις και στον υπαίθριο περιβάλλοντα χώρο του.

Αυτές περιλάμβαναν την διαμόρφωση του πεζόδρομου Φραγκίνη, την κατασκευή των περιπτέρων των λουλουδιών και την μετατροπή της οδού Κομνηνών σε οδό ελεγχόμενης κυκλοφορίας και την επιστρωσή της με γρανιτοκυβόλιθους.

Οι εργασίες αποκατάστασης του μνημείου δεν ολοκληρώθηκαν πλήρως με αποτέλεσμα να παραμένουν φυλαγμένα γύρω από το κτίριο τμήματα δομικών στοιχείων του, μέσα από μεταλλική περίφραξη που είχε τοποθετηθεί αρχικά για την προστασία του.

Η συσσώρευση των υλικών με το πέρασμα του χρόνου επέφερε τελικά την άναρχη χρήση του κοινόχρηστου χώρου τον οποίο εκμεταλλεύτηκαν κυρίως οι καταστηματαρχές των ανθοπωλείων και τον χρησιμοποίησαν είτε για την ανάπτυξη πρόχειρων στάντς έκθεσης των λουλουδιών είτε για αυθαίρετη στάθμευση ακόμη και των οχημάτων φορτοεκφόρτωσης.

Στα παραπάνω έρχεται να προστεθεί και ο ελλιπής φωτισμός της περιοχής κατά τις νυχτερινές ώρες με αποτέλεσμα την δημιουργία συνθηκών για ανάπτυξη παράνομων δραστηριοτήτων, πολύ περισσότερο δε η παντελής έλλειψη φωτισμού του ίδιου του μνημείου. Το γεγονός αυτό, παρά την επιτυχημένη λειτουργία του πεζόδρομου Φραγκίνη έχει σαν συνέπεια την περιορισμένη ανάδειξη του μνημείου και την συνεχή υποβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου του.

Για την διευθέτηση των παραπάνω προβλημάτων έχει εκπονηθεί από την Υπηρεσία μας μελέτη ανάπλασης του περιβάλλοντος χώρου του Οθωμανικού μνημείου Παζάρ Χαμάμ η οποία περιλαμβάνει:

- την ολοκλήρωση των διαμορφώσεων των πεζοδρομίων εμπρός από το οθωμανικό λουτρό επί της οδού Κομνηνών
- του κοινόχρηστου χώρου μεταξύ του λουτρού και των περιπτέρων των λουλουδιών, παράλληλο με την οδό Βασ. Ηρακλείου.
- Φωτισμό ανάδειξης του μνημείου, στο επίπεδο του εδάφους με ενδοδαπέδιους προβολείς ασυμμετρικής δέσμης και φωτισμό της υπερκατασκευής του μνημείου με ταινίες LED.(βλέπε μελέτη φωτισμού)
- Καθορισμό και σήμανση του χώρου προς διάθεση ανάπτυξης τραπεζοκαθισμάτων.

Λαμβάνοντας υπόψη την υπάρχουσα διαμόρφωση και τα υλικά που ήδη εφαρμόστηκαν και βρίσκονται σε καλή κατάσταση διατήρησης, εκτός κάποιων αντικαταστάσεων που θα πρέπει να γίνουν, καθώς και την επιθυμία να μη προκύψουν έντονες αντιθέσεις δεδομένης και της ιστορικότητας του χώρου, προτείνεται η νέα παρέμβαση να συνεχιστεί με επιστροφή παρόμοιων πλακών πεζοδρομίου και τεχνητό κυβόλιθο χρησιμοποιώντας διαχωριστικές ταινίες από πωρόλιθο.

Όλα τα παραπάνω υλικά συναντώνται γύρω από το μνημείο και με τον συγκεκριμένο τρόπο τοποθέτησής τους επιτυγχάνεται και οπτικά ο καθορισμός της διαφορετικής λειτουργίας του κοινόχρηστου χώρου.

Ειδικότερα:

Γύρω από το μνημείο και σε απόσταση 5,00 μέτρων, σηματοδοτώντας την διαφορετική χρήση και λειτουργία του κοινόχρηστου χώρου, την απαγόρευση δηλαδή ανάπτυξης τραπεζοκαθισμάτων, επιστρώνεται η επιφάνεια με τσιμεντοκυβόλιθο 10*10*6 εκ., χρώματος που θα επιλεγεί σε συνεργασία με την 9^η εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Με το ίδιο υλικό επιστρώνεται και ο πεζόδρομος μεταξύ του μνημείου και των περιπτέρων των λουλουδιών.

Το πεζοδρόμιο επί της οδού Κομνηνών, πέρα των πέντε μέτρων, θα επιστρωθεί με τσιμεντόπλακες παρόμοιας μορφής και ποιότητας με τις υπάρχουσες.

Για τον διαχωρισμό των υλικών χρησιμοποιούνται ταινίες μπεζ πωρόλιθου παρόμοιο με εκείνον που έχει χρησιμοποιηθεί στα δάπεδα γύρω από τα περίπτερα.

Οι δενδροδόχοι γύρω από τα υπάρχοντα δέντρα θα διαμορφωθούν με φυσικό γρανιτένιο κυβόλιθο, όπως οι υφιστάμενες δενδροδόχοι και σύμφωνα με το σχέδιο της γενικής διαμόρφωσης.

Οι προηγούμενες επεμβάσεις στο μνημείο που έγιναν από την 9^η εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων περιελάμβαναν την τοποθέτηση νέων μεταλλικών κουφωμάτων στο ορθογώνιο τμήμα του κτιρίου που συντηρήθηκε κατά μήκος του πεζοδρομίου βορειοανατολικά.

Ωστόσο επειδή οι εργασίες συντήρησης δεν ολοκληρώθηκαν στο υπόλοιπο τμήμα του κτιρίου και παραμένουν τα πρόχειρα κουφώματα που είχαν τοποθετηθεί από τους περιστασιακούς χρήστες του, η μελέτη προβλέπει την αντικατάστασή τους με νέα ίδιας μορφής με τα ήδη εγκατεστημένα αφού προηγηθούν εργασίες συμπλήρωσης της τοιχοποιίας και αρμολογήματος, με ευθύνη και επίβλεψη της 9^{ης} εφορείας. Το κατωκάσι των θυρών θα διαμορφωθεί με οπλισμένο σκυρόδεμα καθώς στο τμήμα του κτιρίου που θα τοποθετηθούν τα κουφώματα έπονται εργασίες.

Στο έργο περιλαμβάνεται η υγραμόνωση και η προστασία του μνημείου. Περιμετρικά του κτιρίου, στην πλευρά επί της οδού Κομνηνών και αυτή του πεζόδρομου μεταξύ του μνημείου και των ανθοπωλείων, όπου θα κατασκευαστούν τα νέα δάπεδα, θα ληφθούν μέτρα για την επίτευξη στεγανότητας. Θα πραγματοποιηθεί εκσκαφή σε απόσταση 50εκ. από το μνημείο και βάθος 30 εκατοστών. Θα τοποθετηθεί αμμοχάλικο, υλικό αποστράγγισης και αφού ολοκληρωθεί η διαμόρφωση του υποστρώματος θα τοποθετηθεί σε γωνία με το κτίριο εύκαμπτη στεγανωτική ασφαλική μεμβράνη.

Στη συνέχεια θα τοποθετηθούν φύλλα φελιζόλ για να προστατευτεί το μνημείο από την πλάκα απόβασης οπλισμένου σκυροδέματος και τέλος θα ακολουθήσει η επίστρωση δαπέδου.

Επίσης για την τοποθέτηση των ενδοδαπέδιων γραμμικών φωτιστικών LED, θα προβλεφθεί γραμμική εκσκαφή 20*30 εκατοστών που θα συμπληρωθεί με αμμοχάλικο αποστράγγισης. Στο εσωτερικό της θα τοποθετηθεί γραμμικό φύλλο φελιζόλ ως βάση της φωτιστικής ταινίας όμοιων διαστάσεων για την αποφυγή συσσώρευσης υγρασίας στο φωτιστικό.

Στον αστικό εξοπλισμό περιλαμβάνεται η αντικατάσταση των πέντε υφισταμένων φωτιστικών σωμάτων επί στύλου, με νέα που ο φωτισμός τους δεν θα ανταγωνίζεται τον φωτισμό ανάδειξης του μνημείου, όπως φαίνεται στην μελέτη φωτισμού, και την προσθήκη τριών νέων.

Περιλαμβάνεται η τοποθέτηση πέντε καθιστικών από ξυλεία Irocco, διαστάσεων 3,00*0,60 μ. χωρίς πλάτη με σκελετό από γαλβανισμένο ατσάλι, πόδια από στρογγυλούς σωλήνες, στρογγυλούς δίσκους για βάσεις και μία υποστήριξη κατά μήκος, συγκολλημένη στο επάνω τμήμα των ποδιών.

Θα τοποθετηθούν εμπόδια στάθμευσης αυτοκινήτων κατά μήκος της ανατολικής πλευράς του συγκροτήματος του μνημείου, επί του πεζοδρομίου της οδού Κομνηνών.

Το έργο εκτός από τις δαπεδοστρώσεις περιλαμβάνει και το φωτισμό του κτιρίου, ο οποίος περιγράφεται και προτείνεται στη συνημμένη μελέτη φωτισμού, αποσκοπεί στην ανάδειξη του μνημείου και γενικότερα της περιοχής, την ενίσχυση της επισκεψιμότητάς του και την εξασφάλιση συγκεκριμένων λειτουργιών στον υπαίθριο χώρο.

Ο φωτισμός ανάδειξης του μνημείου, θα γίνει με ενδοδαπέδιους προβολείς ασυμμετρικής δέσμης στο επίπεδο του εδάφους, ταινίες LED και φωτισμό της υπερκατασκευής του μνημείου με ταινίες LED.(βλέπε μελέτη φωτισμού).

Η μελέτη «Ανάπλαση περιβάλλοντος χώρου Οθωμανικού μνημείου Παζάρ Χαμάμ (Λουλουδάδικα), έχει εγκριθεί από την 9^η εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων με την Απόφαση με αρ.πρωτ.7131/27-12-2011, μετά την θετική γνωμοδότηση του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων Κεντρικής Μακεδονίας, απόσπασμα της υπ. Αριθ. 412^{ης} πράξης στις 09-12-11.

Το έργο θα ολοκληρωθεί με τη διευθέτηση των χρήσεων αναψυχής όπως έχει προκύψει μετά από την συνεργασία των αρμοδίων φορέων.

Η Μηχανικός
Έλενα Τόπλη
Αρχιτέκτων Μηχανικός